

Θεατρική Στήλη

«Η Δωδεκάτη Νύχτα» του Σαίξπηρ.

Όπως με τον Όμηρο, λέει ο Κάριλαϊλ, μπορούμε ν' ανοικοδομήσουμε την αρχαία Ελλάδα, έτσι και ζοτερα από χιλιάδες χρόνια θά μπορεί κανείς διαβάζοντας τὸ Δάντε καὶ τὸ Σαίξπηρ νὰ μαθαίνει πιά ἦταν ἡ πίστη καὶ ἡ δρᾶσι τῆς νεωτέρας Εὐρώπης. Ἄν ὁ Δάντε ἤλθε στὸν κόσμο γιὰ νὰ ἐνσωρῶσῃ μουσικά τὴ θρησκεία τοῦ μεσαίωνα, ὁ Σαίξπηρ ἐνσαρκώνει τὸν ἐξωτερικὸν κόσμο τῆς Εὐρώπης ὅπως ἦταν τὰ χρόνια ἐκεῖνα. Ὁ Δάντε ἔδωσε τὸ σῶμα καὶ τὴ δρᾶσι μὲ τρόπο ἐξ Ἰσου ὑπέροχο. Ὁ Δάντε, γράφει ὁ Βίκτωρ Οὐγγῶ, ἐνσαρκώνει τὸ ὑπερφυσικὸ, ὁ Σαίξπηρ τὴ φῆσι. Κλείνει τὶς γοθθικὰς πύλες, ὅπως ὁ Όμηρος ἐκλείσει τὶς πύλες τῆς βαρβαρότητος στὰ ἀρχαία χρόνια».

Ἄρ' τὶς ψηλότερες κορυφὰς τῆς δραματικῆς τέχνης ἐποπεύει τὴ ζωὴ καὶ τὴ φύσι ὀλάκαιρη. Ἡρεμα ἡ ματιά του παρακολουθεῖ τὴν κόλασι τῶν παθῶν. Ἡρεμο καὶ τὸ γέλιο του, ἀπληλαγμένο ἀπὸ κάθε Ἄριστοφανικὴ ἢ Μολιερικὴ δεικτικότητα ξεχύνεται καλόκαρδο σὰν πανηγύρι τῆς ζωῆς: «Σὰν τὸ φῶς τοῦ ἡλίου πάνω στὴ θάλασσα». Ἡ Νέμεσις πού ἀμειλικτὴ ἀκολουθεῖ τὴν ἀμαρτία στὰ δράματά του, τοὺς δίνει μεγαλοπέπεια ἀρχαίας τραγωδίας. Ὅμως τίποτα ἄλλο δὲν τὰ πλησιάζει πρὸς τὴν κλασσικὴ Ἑλλάδα. Ὁ Σαίξπηρ εἶναι τὸ ὄψιμο ἀνθισμα τοῦ Μεσαίωνα. Αὐτὸν ξαναζωντανεύει κα' ἀποθεώνει μέσ' τὰ ἔργα του. Εἶν' ἓνα δῶρο πού μᾶς ἔστειλε ἡ φύσις. Σύμφωνα δὲ μὲ τὴ βαθειὰ πορατήρησι τοῦ Novalis «ὁ Σαίξπηρ δὲν εἶναι οὔτε συστηματικὸς διανοητής, οὔτε λογικεῦμενος. Εἶναι μιὰ δύναμις ψυχικὴ τεράστια σὲ ἀπειρὴ ποικιλία μορφῶν. Τὰ δράματά του εἶναι προϊόντα τῆς φύσεως καὶ τόσο βαθειὰ ὅσο καὶ ἡ ἴδια ἡ φύσις».

Οἱ συγχορδίες τῆς ψυχῆς του κλείνουν τὴ μουσικὴ τοῦ σύμπαντος. Τὶς γλυκὰς μελωδίες τοῦ ἔρωτα καὶ τὶς βαρεῖες κραυγὰς τοῦ πάθους. Τοὺς πιὸ ἀγγελικοὺς γυναικίους τόνους, καὶ μέσ' τὸ μαεστρικὸ κοντραποῖντο του ἤχοι δυσαρμονικοὶ καὶ βάρβαροι τῶν γελοτοποιῶν του, βρίσκουν κα' αὐτοὶ τὴ θέσι τους.

Δίπλα στὸ ρεαλισμὸ πού ἐγγίζει τὸ ὄριο τοῦ χυδαίου ὁ τρυφερότερος ρωμαντισμὸς, δίπλα στὴν ὠμὴ ἀλήθεια τῆς ζωῆς ὅλη ἡ μαγεία τοῦ παραμυθένιου κόσμου.

Πότε μὲ μα στρία ἐνὸς Rubens ἀρπάζει τὴ φύσι στὰ στιβαρὰ χέρια του, καὶ μᾶς δίνει προσωπογραφίες καὶ συνθετικὸς πίνακες γεμάτους αἰσθηματισμὸ. Πότε φωτίζει τὰ φάσματά του μ' ἓνα ὑπερκόσμιο Ρεμπραντικὸ φῶς. Ἀσημένιες φεγγαρίσιες ἀνταύγειες λεπτότατου τοπιογράφου, ἀπλώνονται μέσ' τὸ «Όνειρο θερινῆς Νύχτας» του, καὶ ἡ «Δωδεκάτη

Νύχτα», πού ἀνέβασε ἡ Κρατικὴ Σκηνή, εἶναι σὰν μιὰ λιώσχη μέρα, πού φυσάει ἀνάλαφρο ἐρωτικὸ ἀεράκι. Τὸ κύκνειο τραγοῦδι τοῦ Σαίξπηρ σὲ τόνους ξενουσιᾶς.

Μετὰ θάρθοῦν οἱ σκοτεινὲς τραγωδίες. Ἡ ψυχικὴ ἡρεμία καὶ τὸ ξέσπασμα τῆς ἀδολῆς χαρᾶς, πού χαρακτηρίζουν τὴ «Δωδεκάτη Νύχτα», δὲν θά ξαναφανεῖ πιά στὰ κατοπινὰ ἔργα του. Ἡ παράστασις του στὸ «Βασιλικὸ» ἦταν μιὰ καλλιτεχνικὴ ἀπόλαυσι. Τὰ σκηνικὰ τοῦ κ. Κλώνη, πού δόσαν καλὸ πλαίσιο, τὰ κοστοῦμα τοῦ κ. Φωκά μὲ τὴ θελκτικὴ ἀρμονία τῶν χρωμάτων τους καὶ τὸ πειθαρχημένο σύνολο τῶν ἡθοποιῶν, βοήθησαν τὸν κ. Ροντήρη νὰ δημιουργήσῃ μιὰ κατάλληλη ἀτμόσφαιρα. Τὸ κομικὸ στοιχεῖο τοῦ ἔργου δόθηκε μὲ κέφι καὶ μπῆρι, καὶ τὸ λυρικό, ἡ τρυφερὴ μελαγχολία τῶν ἐρωτευμένων, μὲ λεπτότητα καὶ ἐλαφράδα. Ἡ μουσικὴ πούναι ὀργανικά δεμένη μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἔργου, ἦταν ὅτι ἔπρεπε, ἀντιθέτως τὸ μπαλλέτο στὴ σκηνὴ τοῦ ἡσυχου ρωμαντικοῦ ρεμπασμοῦ ἦταν ὅτι δὲν ἔπρεπε—προσθήκη ἄτυχη. Πάντως ὁ χορὸς τοῦ κ. Γριμάνη, στὴν ἀρχή, ἦταν μιὰ εὐχάριστη ἐκπληξι.

Γιὰ τὴν ἐρμηνεία εἰδικότερα, ὁ κ. Παρασκευᾶς, μὲ τὸ βαθειὰ ψυχολογημένο καὶ λεπτότατο παίξιμό του ἀπέδωσε θαυμαστά τὴ Μαλβόλιο, τὸν τύπο αὐτὸ μὲ τὸν ὅποιον ὁ Σαίξπηρ διακομφδεῖ τὶς πουριτανικὰς κακομοιριὰς. Τὸ μπεκρὴ κυρ-Τόμπη, τὸν παράσιτο γλεντοκόπο πού θυμίζει Φάλοσφ, ἔπαιξε ὁ Αἰμίλιος Βεᾶκης μὲ ζωντάνια καὶ μὲ μαεστρία μοναδική, ἀπαράμιλλη. Δίπλα του ἡ κ. Μιράντα ὑψώθηκε σὲ ἐπίπεδο ἐκλεκτῆς δημιουργίας, γέμισε μὲ τὸ κέφι τῆς, τὸ εὐχο γέλιο τῆς καὶ τὰ νεῖατά τῆς τὴ σκηνὴ τοῦ «Βασιλικοῦ». Ἐπίσης ὁ κ. Γληνὸς ἀπέδωσε ἐκλεκτὰ τὶς θλιβερὰς καὶ κομικὰς ἐναλλαγὰς τοῦ γελοτοποιοῦ Φέστα.

Αἱ κ. Παξιοῦ, Μανωλίδου, καθὼς καὶ ὁ κ. Δενδραμῆς ἀπέδωσαν τοὺς ρόλους τους εὐγενικά καὶ συγκρατημένα. Οἱ κ. κ. Δεστούνης καὶ Εὐθυμίου πολὺ ἐνδιαφέροντες. Γενικὰ μὲν στὸ σύνολο τῶν ἡθοποιῶν ὑστέρησε μόνο ὁ κ. Κατράκης μὲ τὸ κάπως ἄτονο παίξιμό του, ἡ λίγη φροντίδα πού δόθηκε γιὰ τὴν ἀπαραίτητη ὁμοιότητα τῶν ἀδελφῶν, καὶ ἡ κουραστικὰ πιὸ παραμελημένη ντιξιὸν τοῦ κ. Αὐλωνίτη.

Στὴν ὅλη ἐπιτυχία τῆς παραστάσεως συνέτεινε πολὺ ἡ ἐπιμελημένη ὀλοζώντανη καὶ στοργικὴ μετάφραση τοῦ κ. Βασίλη Ρῶτα, ἀπὸ τοὺς λίγους θεατρικὸς μεταφραστὰς πού μποροῦν νὰ κρατοῦν σὲ ὑψηλὸ ἐπίπεδο τὴν ὀμορφιά καὶ τὸ πνεῦμα τῶν κλασσικῶν κειμένων.